

Visdommen ovenfra

Ordet *ovenfra* betegner i Det nye Testamente en skarp modsætning til alt det, der er nedenfra.

Stærkest kommer denne modsætning til udtryk i vor Herres Jesu ord til jøderne: »I er nedenfra, jeg er ovenfra; I er af denne verden, jeg er ikke af denne verden« (Johs. 8,23).

Men på mangfoldige andre måder understreges denne modsætning overalt i Guds ord, f.eks. således: »Hvad der er født af kødet, er kød; og hvad der er født af Ånden, er Ånd« (Johs. 3,6).

Derfor kan ingen se Guds rige, hvis han ikke bliver født *ovenfra* (Johs. 3,3).

Det, som er *ovenfra*, ligger altid i strid med det, som er *nedenfra*, thi kødet begærer imod Ånden og Ånden imod kødet; de to ligger nemlig i strid med hinanden (Gal. 5,17), men alt for mange kristne holder sig neutrale i den strid og forsøger at forlige det, som er *ovenfra*, med det, som er *nedenfra*, og sammenblander Ånd med kød.

Derfor har verdens ånd eller tidens ånd fået indpas i kristenheden til fordærv af vidnesbyrdet.

Det er svært for mangfoldige at skelne imellem det, der er *ovenfra*, og det, der er *nedenfra*, thi man anvender de samme ord på begge områder.

Der er en *kærlighed*, der er ovenfra, og der er en kærlighed, der er af kødet. Der er en *fromhed*, der er nedenfra, og der er en fromhed, der er ovenfra. Der er en *aktivitet*, der er af kødet, og der er en aktivitet, der er ovenfra. Vi kunne fortsætte, thi alt, hvad der præger menneskelivet, er enten af kødet eller af Ånden, men det betegnes med de samme ord.

Det gælder også *visdommen*. Der er en visdom, der er ovenfra, af Ånden, og der er en visdom, der er af kødet, nedenfra.

Ren

Jakob siger, at visdommen ovenfra *først og fremmest* er ren. Det er ham magtpåliggende at understrege renheden, derfor skriver han »*først og fremmest*«!

Visdommen nedenfra, den kødelige, menneskelige visdom er derimod først og fremmest *klog*! Dens motiv er at forsvare sig og vinde fordele, men visdommen ovenfra har et helt andet motiv: at ære Gud og gøre hans vilje! Derfor anses denne visdom ofte for dårskab.

Visdommen ovenfra søger ikke sit eget. Dens motiv er helt rent. Den viger ikke fra sandheden og kærligheden. Den vil ikke vinde noget for sig selv på bekostning af Guds hellige vilje.

Betragt vor Herre Jesus! Han er vis-

dommen ovenfra i menneskeskikkelse. På korset fuldkommes hans visdom, thi der fuldbyrder han Guds vilje – men hvem kunne se andet end dårskab?

Han kunne have forsvaret sig og kastet sine fjender til jorden. Det havde visdommen nedenfra straks gjort, thi den er klog. Han kunne have fulgt opfordringen til at stige ned fra korset, og al jordisk visdom ville støtte ham heri. Men han forblev på korset, thi det var Guds vilje, og visdommen ovenfra viger ikke fra den.

Således er visdommen ovenfra virkelig *ovenfra*! Men visdommen nedenfra, vor egen visdom er helt anderledes – og kaldes dog også for visdom!

De to ligger i strid med hinanden, og desværre vinder visdommen nedenfra alt for mange sejre over visdommen ovenfra i menighederne i dag. Jo flere sejre man tillader den kødelige visdom at vinde, des mere bedrøves Ånden; ind trænger tidsånden med alle dens synspunkter og ideer, og menighederne verdsliggøres mere og mere.

Visdommen ovenfra er en hemmelighed. »Jeg er kommet, o Gud, for at gøre din vilje!« sagde Herren, og sådan taler denne visdom i enhver situation.

Hvis du lader dig lede af visdommen ovenfra, kommer du ikke til at kæmpe på menneskevis, når vanskeligheder og problemer tårner sig op. Du forbliver i Gud og lader ham råde. Om du får fremgang i menneskelig henseende eller ej, er ikke det afgørende for dig. Du griber ikke til kødelige argumenter og kødelige midler, du forivrer dig ikke, du bier blot på Gud og gør, hvad Han lader dig vide.

Denne verdens visdom er gennemsyret af denne verdens ånd; den er klog til at kæmpe for sin sag, men i Guds øjne er den dårskab. De sejre, den vinder, er kun midlertidige. De bygninger, den opfører, står på sand og falder, når storm og regnskyl rammer dem.

Visdommen ovenfra begynder med Guds frygten og viger aldrig bort fra den.

Fredselskende

Visdommen ovenfra elsker freden, men Jakob kalder den ikke *fredsommelig*, thi det kunne lede til den tanke, at den holdt fred på bekostning af sandheden, men det gør den aldrig, thi så ville den blive uren.

Den visdom, profeterne lod sig lede af, var ovenfra; derfor var de fredselskende og ville intet hellere end at stifte fred; men deres visdom var først og fremmest ren, derfor kunne de kun stifte fred på sandhedens og rettens grund; de undsagde folkets synd og veg ikke tilbage for at anklage

konger, præster og profeter for deres urenhed og svig; profeten *Jeremias* afslørede den falske fred med de berømte ord: »De læger mit folks bryst som den simpleste sag, idet de siger: Fred, fred! skønt der ikke er fred« (kap. 6,14 og 8,11). Profeterne var altså alt andet end fredsommelige, men ingen elskede fred mere end de, og ingen gav som de deres liv hen for at stifte fred.

Freden kan kun stiftes på rettens grund. Derfor gav vor Frelser sit liv hen for os, for at vi kunne få fred med Gud ved hans blod. Men ingen i samtiden opfattede Herren som fredsommelig, thi han afslørede farisæernes og de frommes synder med forfærdelig alvor. Han blev kaldt en urostifter.

Ordet *fred* kan som alle andre ord forstås i almindelig mening og i betydningen *ovenfra*. Fredsommelige mennesker er ofte ynkelige, fordi de sælger deres overbevisning for at undgå strid.

De stifter den fred, kødet synes om, og som ligger i strid med den fred, Helligånden kendes ved.

At elske fred betyder først og fremmest at elske freden med Gud og bevare den i en god samvittighed. Dernæst betyder det at elske fred med sin næste ligeledes i en god samvittighed, der ikke forurenes ved nogen afvigelse fra Guds vilje.

Det var den fred, Herren efterlod til os: »Min fred giver jeg eder!« Og hans fred elsker vi. Den er en uovervindelig kraft. Helt ind i døden holdt og holder den. Lad den da også holde i enhver konfliktsituation og vælg ikke den fred, kødet gerne vil have!

Mild

Visdommen ovenfra er præget af mildheden *ovenfra* – men ikke af mildheden *nedenfra*.

Den prægede vor Herre Jesus, der var så streng, så streng imod alle selvretfærdige, hovmodige og selvsikre, men så mild imod synderinden, der var grebet i hor på fersk gerning, og imod Peter, der havde fornægtet ham og var brudt sammen i fortvivlet gråd over sig selv, og imod alle dem, som kendte deres synd og kommen-til-kort.

Det er en mildhed, der omfatter synderen, men ikke godkender synden.

Det er en mildhed, der møder enhver, der bøjer sig under dommen, men går enhver forbi, der afviser dommen.

Det er en mildhed, der oprejser enhver sanddrø, men ingen hjælp har til løgneren.

Det er altså en *modig* mildhed, der ikke undlader at sige sandheden, end ikke

når det koster popularitet, anseelse, godt ry, ja livet.

Den mildhed går ofte de store og ansete og alle dem, der er noget i denne verden, forbi. Den opsøger og omfavner alle dem, der intet er.

Præger mildheden ovenfra os, eller er vi milde og venlige og fredsommelige og konfliktsky, som pæne kødelige mennesker også er?

Hensynsfuld

Der er en hensynsfuldhed, der er *nedenfra*, og der er en hensynsfuldhed, der er *ovenfra*. Visdommen ovenfra rummer hensynsfuldheden ovenfra i sig.

Hensynsfuldheden nedenfra tager hensyn til egenviljen, hensynsfuldheden ovenfra er hensynsfuld imod Guds vilje.

Hensynsfuldheden nedenfra tager kødelige hensyn, drevet af visdommen nedenfra, der er klog. Hensynsfuldheden ovenfra tager åndelige hensyn, drevet af visdommen ovenfra, der er ren.

Var Jesus hensynsfuld overfor sin moder, *Maria*? Da hun ved brylluppet i *Kana* sagde til ham: »De har ikke mere vin!« svarede han: »Kvinde, lad mig i fred!« Var det hensynsfuldt? Ikke, hvis din målestok er hensynsfuldheden nedenfra, den kødelige, men Jesus var ovenfra og lod hensynsfuldheden ovenfra beherske sig.

Derfor tog han hensyn til Guds hellige vilje i enhver situation. Det hensyn gik forud for alle andre hensyn. Men det anses i verden for hensynsløst, thi i denne verden går menneskene og hensynet til dem forud for hensynet til Gud.

På korset sagde han til *Maria*: »Se, din søn!« og til *Johannes*: »Se din moder!« Kan du forestille dig en inderligere hensynsfuldhed end denne, som den martrede Frelser her viser?

Hensynsfuldheden ovenfra søger aldrig sin egen fordel, når den viser hensyn. Den er ren.

Fyldt med barmhjertighed

Den er barmhjertig imod dem, Gud viser

sig barmhjertig imod; derfor er den ikke sentimental og sødladen. Den er karsk og saltholdig som alt, der kommer ovenfra.

»Vær barmhjertige, ligesom jeres Fader er barmhjertig. Døm ikke, så skal I ikke dømmes; fordøm ikke, så skal I ikke fordømmes; tilgiv, så skal I få tilgivelse; giv, så skal der gives jer« (Lukas 6,36-37). Sådan er barmhjertigheden ovenfra. Den søger ligesom kærligheden ovenfra ikke sit eget.

»Fader, forlad dem, thi de ved ikke, hvad de gør!« Så langt rækker barmhjertigheden ovenfra! Den tåler alt uden at bære nag. Og dog godkender den aldrig synden. Den glæder sig nemlig kun over sandheden, men aldrig over uretten.

Visdommen ovenfra er fyldt med den barmhjertighed. Derfor er kloge manipulationer, fordrejninger af sandheden og alt andet, der inddrages i ubarmhjertighedens tjeneste, udelukket.

Gode frugter

Visdommen ovenfra bærer altid god frugt – det er sandt. Jakob skriver imidlertid, at den er *fyldt af dem*.

Der er altså ikke en tid, hvor visdommen ovenfra må vente på de gode frugter af sin indsats; den er altid fyldt af dem.

Den har altid kærligheden, freden og glæden i sig – ja, er fyldt heraf. Derfor har den altid noget at give. Den er altid rig i Gud og kan øse af al den herlige frugt, den er fyldt af. Den skal ikke først søge at fremskaffe den, thi den har den i sig.

Den har sin fylde i Gud og øser altid heraf. Men den, der har del i Guds fylde, kan give og give uden nogensinde at blive tom. Jo mere han giver, des mere har han!

Det oplever den, der lader visdommen ovenfra sejre over visdommen nedenfra! Han søger ikke sit eget og bliver dog rigere og rigere.

Fri for partiskhed

Visdommen henedenfra er nødt til at tage parti og vælger naturligvis det parti eller den person, der tjener dens egne interesser

bedst.

Men visdommen ovenfra er alles tjener og tager derfor ikke parti for den ene imod den anden.

Hertil kommer, at visdommen herovenfra er fuldkomment fri. Den søger ikke støtte hos nogen eller noget parti, men har sin kraft i Gud alene. Den er fuldkommen sanddru overfor begge parter og holder ikke mere med den ene end med den anden, men holder med sandheden, hvor den er.

Fri for hykleri

Visdommen ovenfra er ægte og helstøbt. Den spiller aldrig komedie. Den er ikke blot i overensstemmelse med Guds vilje, men også med hans væsen, der er kærlighed.

Derfor kan den frit og trygt udgive sig for det, den er, og ikke for nogetsomhelst andet.

Ordets spejl

Jakob 3,17 er et spejl, hvori vi kan spejle os – eller rettere: hvori det afsløres, hvordan vi er.

Vi fattes visdommen herovenfra i en forfærdelig grad. Lykkeligvis begynder Jakob sit brev med ord som disse: »Hvis nogen af jer står tilbage i visdom, da skal han bede om at få den fra Gud, der giver alle gavmildt og uden bebrejdelser, og så vil den blive ham givet. Men han skal bede i tro uden at tvivle« (kap. 1,5-6).

Jakob fremhæver, at »han skal få den fra Gud!« Han skal ikke selv fabrikere den, thi det kan han ikke, hvor meget han end anstrenger sig.

Gud giver os den gerne. Den er ikke et supplement til vor egen visdom, men en dom over den – en dom, der baner vej for hans nåde.

Rigdom og fattigdom

Paulus skriver, at »indtil denne stund har vi både sultet og tørstet og manglet klæder« (1. Kor. 4,11). Hvordan kan han så påstå, at *alt hører en kristen til*? Hvordan kan han skrive begge dele umiddelbart efter hinanden i samme brev (1. Kor. 3,22)?

Han skriver jo, at »alt hører jer til, hvad enten det er Paulus eller Apollos eller Kefas eller verden eller liv eller død eller det, der nu er, eller det, der skal

komme: alt hører jer til; men I hører Kristus til, og Kristus hører Gud til.«

I hører Kristus til

Det grundlæggende i kristenlivet er, at vi ikke tilhører os selv; vi er jo købt og prisen betalt; vi tilhører Kristus. Vort legeme er et tempel for Helligånden, som er i os, og som vi har fra Gud.

Når vi tilhører Kristus, tilhører vi altså

ikke nogen anden eller noget andet.

Vi tilhører end ikke de største personligheder, mennesker, der er langt større og mere betydningsfulde end vi. Hvem af os tør sammenligne sig med *Paulus* eller *Apollos* eller *Kefas*? Vi er små dværge i sammenligning med dem. Og dog tilhører vi ikke dem – men de tilhører os! Det betyder, at de tjener os, og at alt, hvad de står for, alt, hvad de har forkyndt, alt,

hvad de har udrettet, tilhører os!

Vi kan nævne andre store personligheder, som vi ikke vover at sammenligne os med: *Luther, Søren Kierkegaard, Brorson* – men vi tilhører ikke dem (og er derfor ikke lutheranere – eller er vi?) – de tilhører os og tjener os med alt, hvad de har set, sagt og stået for.

Du kender måske også nogle nutidige – alle tilhører de os, men ingen af dem er vor Herre og ejermand.

Det er en stor rigdom, Gud har skænket os i alle disse og mange andre mennesker – en rigdom, vi ikke bliver bundet af, fordi vi tilhører Kristus. Derfor bestemmer han, hvorledes vi skal gøre brug af den umådelige rigdom, som alle disse mænd og kvinder udgør i vort liv.

Verden

Paulus siger også, at verden tilhører os! Vi tilhører ikke verden, thi vi tilhører Kristus. Derfor bestemmer han, hvorledes vi skal gøre brug af verden.

Hele skaberværket tilhører os. Og det tjener os på en herlig måde, når vi husker, at vi tilhører Kristus. Hver en blomst tjener os, hver en fugl, hver en stjerne. Og verden binder os ikke, thi vi tilhører ikke den.

Hele verden er skabt af Kristus, ved Kristus og til Kristus! Det fornemmer enhver kristen, der som *Abraham* ser op imod stjernehimmelen, eller som *Amos* dyrker morbærfigen.

Hvor var vi fattige, om fuglesangen ophørte, eller græsset forsvandt.

Men hvad med *øjnenes lyst, kødets lyst og livets hoffærdighed*? Det er jo også en del af verden. Ja, og det tilhører også os, men vi tilhører lykkeligvis ikke det – og fordi det tilhører os, kasserer vi det – det har jo ingen magt over os!

Sandelig, alt hører os til, og vi hører Kristus til!

Verdens børn har skabt umådeligt meget – og det tilhører altsammen os. Det gælder *Mozart og Beethoven, H. C. Andersen og Ingemann* og hvem du nævne vil – og fordi det tilhører os, gør vi med det, som Kristus, hvem vi tilhører, tilsiger os. Alt, hvad der er rent, hvad der er elskeligt, hvad der har godt lov lægger vi os på sinde, men alt, hvad der ikke er det, kasserer vi. Det tilhører jo os, derfor gør vi med det, som Kristus synes.

Hvilken rigdom! Den er ubegrænset! Hvilken frihed! Den er også ubegrænset, thi vi har frihed til at anvende hele verden på den rette måde!

Liv

Hvad mener Paulus med *liv*? Han tænker på alt i tilværelsen, alt, hvad menneskelivet omfatter og indeholder – alt hører os

til. Livet indeholder undertiden noget svært – ja undertiden noget meget svært – Paulus kendte til at sulte og tørste og mangle klæder – det var en del af hans liv – men det tilhørte ham – og han blev derfor rigere deraf!

Det havde ikke magten over ham, thi sult og tørst og mangel på klæder ejede ikke ham og var derfor ikke herre over ham – det var omvendt: han var herre over alt det, fordi det tilhørte ham!

I perioder med mangel på alt blev Kristus og alle de usynlige ting endnu herligere for ham. Kristus, som han tilhørte, gav ham nåde og kraft til at tage imod hunger, tørst, mangel på klæder og trængsler af enhver art som æresbevisninger, der blev ham tildelt som en Herrens tjener, der stod Herren særligt nær.

Død

En kristen tilhører ikke døden, men døden tilhører ham! Den er en besejret fjende, der må tjene ham. At dø er for et Guds barn at bryde op for at være sammen med Kristus, og det er såre meget bedre.

Paulus' hverdag forløb på kanten mellem liv og død, og han klagede ikke derover. Han ønskede sig ikke jordisk sikkerhed af nogen art, thi alt tilhørte ham, både liv og død – og når man ejer alt, hvad skal man så med »sikkerhed«?

Han vidste jo, at han tilhørte Kristus, og at Kristus derfor bestemte, hvor længe hans liv hernede skulle være, og hvornår han ville hente ham hjem.

Hvad skal en kristen med andre garantier og sikkerhedsforanstaltninger? De er jo et udtryk for, at han ikke ejer alt, og ikke selv hører Kristus til, men er og handler som alle andre mennesker.

Det, som nu er

Det, som nu er, er mine forhold, præcis som de nu er! Men det er mere end det. Det er tilstanden, som den nu er i menigheden og i verden. Alt det, som nu er, tilhører mig; derfor ligger jeg ikke under for nogen ting, nogen skuffelse, nogen utilfredshed eller nogen bitterhed. Jeg er heller ikke bange, hvor truende forholdene end er nu, thi alt tilhører mig, og jeg hører Kristus til, Ham, der er Herre over ethvert forhold og enhver situation!

Når alt det, som nu er, tilhører mig, så lever jeg ikke drømmende i fremtiden, men i dette nu og har hele rigdommen i mig dette nu, idet jeg ved, at alt det, som nu er, må tjene mig til bedste!

Det, der skal komme

Ligesom Kristus kendte det, der skulle komme, vidste Paulus, at trængsler og lidelser ventede på ham i den nærmeste fremtid. Men det gjorde ham hverken

modfalden eller bange, thi det tilhørte jo ham og skulle derfor tjene ham. Kort før sin martyrdød skrev han: »Mit blod skal snart udgydes!« Det voldte ham ikke besvær at skrive sådan, thi det, der skulle komme, tilhørte ham. Det skulle komme, fordi det var Guds vilje. Det kom altså ikke som en tilfældighed eller en ulykke, men fordi det skulle komme!

Ær derfor Gud i jeres legeme

Så rig har Gud gjort enhver kristen! Alle-rede nu er du Guds arving og Kristi med-arving!

Men det er endnu skjult med Kristus i Gud. Ingen kunne se, at Paulus ejede alt. Han var jo fattig, set med menneskers øjne. Ja, men han var i stand til at gøre mange rige. Hans liv var en lang serie af trængsler. Ja, men trængslerne virkede en overmåde vægt af herlighed, og ved hjælp af alle sine trængsler, som ikke ejede ham, men han dem, har Paulus gjort utallige mennesker rige i Gud ned gennem tiderne.

Han ærede Gud i sit legeme. Han takkede under alle forhold som den, der ejer alt, skønt han manglede føde og klæder. Han velsignede sine fjender, thi de ejede ikke ham og havde ikke magten over ham, skønt de tilføjede ham meget ondt. Han glædede sig altid, thi han ejede jo alt og havde derfor altid rigeligt at glæde sig over. Han kunne altid give – naturligvis, thi han ejede jo alt! Han overvandt fristelserne, thi de ejede ikke ham, men han ejede dem og havde magten over dem.

Hvordan med os? Jeg tænker især på mig selv. Hvad skal jeg dog gøre, når jeg ser mig selv og bedrøves over synet?

Jeg kan ikke lave mig selv om, men jeg kan gå til min Frelser med mine mange nederlag.

Der på korset ser jeg Ham, der altid ærede Gud med sit legeme. Han ophører ikke med at ære Faderen, skønt han lider ubeskriveligt og kommer ind i Gudsforladthedens ufattelige mørke og plages af fortærende tørst.

På dette martrede legeme bærer han alle mine nederlag – og bærer dem *bort fra mig*.

Kun hos Ham finder vi nåde nok til at eje alt og virkeliggøre vor ubegrænsede rigdom. Borte fra Ham er vi som alle andre mennesker. Lad os da blive hos Ham, ja blive i Ham, thi da, kun da, bærer vi megen frugt.

Det gamle og det nye

Kan det, der er blevet gammelt, fornyes? Det er et afgørende spørgsmål. Hvad svarer Guds sande og hellige ord herpå?

Svaret er klart og entydigt: Det gamle kan ikke fornyes, det må dø.

Kun det nye kan fornyes.

Det gamle og det nye menneske

Det fremgår tydeligt af Det nye Testamente, at det gamle menneske hører hjemme i døden på korset.

Der findes ingen opfordring til at forny det gamle menneske. Derimod siges det gentagne gange, at vi skal *aflægge* det gamle menneske (Efes. 4,22). Vi ved jo, at vort gamle menneske blev *korsfæstet* med Kristus (Rom. 6,6).

Derimod siges det, at det nye menneske fornyes (Kol. 3,10).

Hermed er noget væsentligt sagt om hele frelsen. Den består ikke i en åndelig-gørelse af det gamle menneske, men i Guds dom over ham. Dommen er uigenkaldelig. Guds nej til hele vort gamle væsen afsvækkes aldrig.

Vi må fødes påny, hvis vi skal komme ind i Guds rige; vi må findes, ikke i os selv, men i Kristus, så der er en *ny skabning* (2. Kor. 5,17).

Det gamle menneske er nedenfra, det nye menneske er ovenfra. Det, der er nedenfra, må dø. Det, der er ovenfra, må fornyes hele tiden.

Det gamle menneske skal altså ikke helliggøres, thi ethvert forsøg herpå er dømt til at mislykkes, da Gud ikke er med i det. Han har jo dømt det gamle menneske.

Ingen hælder ny vin på gamle lædersække, nej, ny vin kommer på nye lædersække.

Men ak, hvor vi dog er uvillige til at opgive vort gamle væsen, dets meninger, anskuelser, opfattelser, o.s.v. Vi lytter der til i stedet for at døde det.

Det nye menneske lytter kun til Herrens røst og fornyes hele tiden ved at følge hans veje, hvor dåragtige de end forekommer gamle Adam.

Men gamle Adam elsker at give sit besyv med i kristenhedens anliggender, og det ser ud, som det er ham, der fører det store ord. Han gør sine meninger gældende på alle menighedslivets områder lige fra menighedens økonomiske anliggender, hvor han giver de bedste, de bedste råd, til spørgsmålet om, hvorledes man mest effektivt når vor tids mennesker, især ungdommen med det gode budskab.

Det gamle menneske interesserer sig inderligt for de kristnes enhed. Han leder

kirkernes verdens råd, den økumeniske bevægelse, evangelisk alliance, fælles fremstød, Jesus-marcher, o.s.v. og man tager ham meget, meget alvorligt!

Kristen rock er hans opfindelse.

Men er det ikke noget nyt? Jo, men det nye, gamle Adam finder på, indeholder ikke det mindste kim til fornyelse. Det hører jo den gamle verden til, og fra den udgår ingen fornyelse.

Alt det nye, kristenheden finder på for at få fornyelse, er kun med til at holde gamle Adam i live – og han skulle dø!

Han har et ord, som han er så glad for – det er ordet »vision«. Det anvender han om alle sine egne planer – og der er ikke ende på alle de »visioner«, det gamle menneske har i vore dages kristenhed.

Gamle Adams visioner for evangelisation, menighedsvækst, vækkelse, mission, ungdomsarbejde, o.s.v. leder alle bort fra Kristi vej. Det er visioner, som er med til at holde alt det gamle i live og dermed hindre fornyelsen.

Hvis du lytter til alle disse »visioner«, vil du fornemme, at Korsets ord, Korsets vej og Korsets ånd aldrig er det altafgørende i dem. De lover store resultater, men glemmer, at hvedekornet må falde i jorden og dø, hvis det skal bære megen frugt.

Gamle Danmark

Vi har ofte bedt for Danmark; vi bad om, at folkeafstemningen d. 18. maj måtte give et NEJ til den europæiske union, men det blev et JA.

Vi har måttet ransage vore hjerter og spørge Gud, om han har noget at sige os derigennem. Vel havde vi i vor bøn altid sagt: »Ske din vilje, ikke vor!« men vi havde håbet på et NEJ, måske forventet det, og dog blev det et JA. Har Herren noget at sige os?

Har vi i vore bønner haft vort jordiske fædreland så meget på sinde, at vi gav det en plads, som Gud ikke giver det? Havde vi dets jordiske selvstændighed og lykke mere på sinde end den enkelte danskers evige frelse?

Vi synger jo: »Vort gamle Danmark skal bestå!« men glemmer som forbedere for Danmark, at Guds udvalgte folk ikke fik lov til at se Israel bestå, og at Jesus, der elskede sit folk, forkyndte templets og Jerusalems undergang.

Kan Danmark vente en bedre skæbne end Guds udvalgte folk? Det blev dømt som folk, fordi det havde syndet. Kan gamle Danmark vente noget andet?

Herren »nøjedes med« ud af Israel at tage en *rest*. Det samme gør han i Dan-

mark, og denne rest er sandelig betydningsfuld.

Gamle Danmark er på vej imod Guds dom over det. Og ingen dansker vil kunne påstå, at dommen er uretfærdig. Gud har givet os en levestandard, som hører til de højeste i verden, og Danmark har »til gengæld« herfor syndet som intet andet folk.

Hvordan skal gamle Danmark kunne bestå?

Kan det da ikke *fornyes*? Nu er vi atter ved det grundlæggende spørgsmål, om det gamle kan fornyes. Det ville være vidunderligt, om dette gamle land med verdens ældste monarki kunne fornyes.

Lad os, inden vi hører svaret, først vende os til Guds folk i gamle Danmark!

Gamle kirker, gamle menigheder

Hvor skal fornyelsen komme fra? Fra kirkerne naturligvis! Hvorfra ellers? Ja, men de er jo selv blevet gamle!

Folkekirken er meget gammel; den er næsten en del af gamle Danmark. Der er endnu meget skønt og betagende her og der i folkekirken, men kan den fornye gamle Danmark?

Det forudsætter, at folkekirken, den evangelisk-lutherske folkekirke selv bliver fornyet. Kan det ske? Mange håber på det, mange beder om det, men jeg frygter, at det ikke kan lade sig gøre, thi det, der er blevet gammelt, må dø og dermed bane vej for noget *helt nyt*, som *Gud skaber ovenfra*.

Der findes i folkekirken adskillige foreninger, der har været til stor velsignelse i vort folk: *K.F.U.M.* og *K., Indre Mission, Luthersk Mission*, m.v. Kan fornyelsen komme derfra? Ak, jeg frygter, det er umuligt, thi alle disse foreninger er nu blevet gennemsyret af gamle Adams tankegang; de må derfor dø ligesom alt andet, der er blevet forældet og gammelt (Hebr. 8,13b).

Frikirkerne da? De omtales jo ofte som vækkelsesforsamlinger. De oplevede også vækkelse i begyndelsen – men så blev de gamle og lod gamle Adams måde at styre, lede, organisere, planlægge og administrere få magten – og det fører aldrig til fornyelse – det må dø – men er der noget, det gamle aldrig frivilligt går med til, er det at dø!

Når jeg nævner frikirkerne, tænker jeg også (og med bedrøvelse) på »frimenigheden Kristent Fællesskab«, der blev gammel i løbet af ganske kort tid og nu, som så meget andet kristeligt arbejde, holdes i live og holdes i gang af gamle Adam.

Kan gamle Danmark fornyes gennem kirkerne, de kirkelige organisationer og de forskellige frikirker?

Eller er kirkerne en hindring for fornyelsen?

Det er sandelig et alvorligt spørgsmål.

Det, der engang var til velsignelse og frelse, kan blive en afgud (2. Kong. 18,4). Enhver ting, ethvert godt minde, enhver oplevelse i fortiden, der hindrer os i at følge Herren Jesus på hans vej uden for lejren, bærende hans forsmædelse, er en afgud.

Jeg vil ikke belyse dette afgørende spørgsmål mere, blot spørge: Gør det noget, at folkekirken og alle kirkelige organisationer samt alle frikirker dør, hvis det fører til en Gud-sendt fornyelse, der også griber afgørende ind i gamle Danmarks tilstand?

Hvor stor er vor kærlighed til Herren og til vort folk egentlig?

Gamle Danmark igen

I det danske folk er der ikke åndelig kraft til nogen anden fornyelse end fornyelsen af gamle Adam – og en sådan fornyelse er en fornyelse af synden, frækheden og løsheden.

Denne fornyelse ledes som oftest af de politiske magthavere, af de såkaldte intellektuelle og af massemediernes.

D. 18. maj med sit JA betyder, at gamle Danmark nu har nærmet sig den europæiske union, men stadig har sine egne forbehold, som er officielt godkendt af de elleve andre nationer.

Skal Danmark helt tilslutte sig unionen og opgive sine forbehold, skal der afholdes en ny folkeafstemning om tre eller fire år.

Da kan det atter blive et NEJ, og et sådant NEJ vil virke kraftigere, end om det var blevet et NEJ d. 18. maj, thi da vil Danmark have været med i nogle år og have smagt resultaterne heraf.

Vi vil fortsat bede for det danske folk og vort land, men vi vil indskærpe os, at der i Danmark er noget, der er vigtigere end gamle Danmark, nemlig det folk, som Gud vil udtage for sig selv af det danske folk.

Vi vil også indskærpe os, at vi nærmer os afslutningen på nådens tid og dermed afslutningen på verdenshistorien. Vor Herre Jesus kommer snart!

Vi må ikke bede *kødeligt nationalt* for gamle Danmark, slet ikke i så skæbnesvanger en tid som den, vi nu gennemlever. Profeten *Esajas* elskede sit folk, men han sagde: »Vi venter dig, HERRE, på dine dommes sti; til dit navn og dit ry står vor sjæls attrå. Min sjæl attrår dig om natten, min ånd i mit indre søger dig. Thi når dine domme rammer jorden, lærer de, som bor på jorderig, retfærd. Viser der nåde imod den gudløse, lærer han aldrig retfærd; i rettens land gør han uret og ser ikke HERRENS højhed« (kap. 26,8-10).

Nationalfølelsen og fædrelandskærligheden kan være *nedenfra*, en del af gamle Adams naturlige indstilling. Den kan også være *ovenfra* – men da er den helt anderledes.

På Jesu tid kæmpede de to nationalfølelser hårdt imod hinanden. Det tog lang tid for Jesu disciple at tage imod nationalfølelsen ovenfra. Lige til det sidste håbede de på, at tiden nu var inde, da Jesus ville oprette riget for Israel og kaste romerne ud. De ville, at det skulle gå Israel godt.

Men Jesu kærlighed til sit folk var ovenfra. Dets dybeste nød var ikke fremmedåget, men synden.

Esajas' kærlighed til folket var også ovenfra. Det er på Guds dommes sti, et folk kan lære retfærd.

Måske behøver vi, der beder for Danmark, at lade vor rent naturlige fædrelandskærlighed gå i døden, thi den er jo gammel og hører det gamle til.

Da kan vi få del i den nye kærlighed til vort folk – den kærlighed, der kommer ovenfra og ligner Herrens.

Da kan vi bedre bygge en mur og stille os i brechen for folket. Det gjorde Herren, da han tog folkets synd på sig. Ak, hvad det dog kostede ham!

Gamle Danmark må forsvinde – for at et nyt Danmark kan komme til ovenfra. Om ikke før, så sker det, når Herren skaber nye himle og en ny jord, hvor retfærdighed bor!

Det gamle – det nye! Det er den altid aktuelle konflikt. Lad os altid være i det nye, som Gud gør – selvom det går ud over det gamle, vi har været glade og taknemmelige for!

Det ædle, ej det uædle

Vi synger i nationalsangen om *ædle* kvinder – men mange unge smiler forlegent ved dette tillægsord – man ved i dag ikke, at der er noget, der er *ædelt*.

Guds ord siger imidlertid, at »den ædle har ædelt for og står fast i, hvad ædelt er« (Esaj. 32,8).

Ædle kvinder

Det sandt kvindelige er altid ædelt. Maria tilhørte ikke overklassen, men læs om hende, og du fornemmer straks ædelheden. Hun var ren – hun var ydmyg hun var Gud-frygtig.

Var hun også smuk (vi synger jo også om *skønne* møer i nationalsangen)? Ja, det var hun uden tvivl, men hendes skønhed kom indefra sammen med renheden. Al sand og ædel kvindelighed bærer skønheden i sig, thi enhver ren og ægte kvinde bringer lyset med sig.

Var hun velopdragen? Ja, det ædle skiller sig aldrig fra det velopdragne. Hun

kendte Det gamle Testamentes hellige skrifter, der lægger afgørende vægt på velopdragenhed. Hun ærede sin fader og moder. Hun kendte også 3. Mos. 19,32, der siger: »Du skal rejse dig for de grå hår og ære oldingen, og du skal frygte Gud. Jeg er HERREN!« og hun tog disse ord til sit hjerte og fandt, at de berigede hende, fordi de markerede, at unge ikke uden videre er på lige fod med de gamle, og at respektløshed er en forfladigelse af forholdet mellem generationerne.

Hun var *værdigt* klædt med *blufærdighed* og *ærbarehed* (1. Tim. 2,9).

Hun stillede med andre ord ikke sig selv til skue, men netop derfor udgik renhedens og kvindelighedens skønne ånd fra hende.

Hendes sprog var også rent. Når vi lytter til hende i Lukas 1, fornemmer vi straks, at Guds ord formede hendes tanke og tale og gav hende, der var uden boglig akademisk uddannelse, evnen til at udsige

de højeste ting med de jævreste ord. Hvilken ædel tale!

Hun lagde ingen vægt på at være sjov eller interessant. Hun var en kvindeligt kvinde, en sand kvinde, en ædel kvinde. Det var sådanne, der skulle bebo de danskes øer! Og der er lykkeligvis endnu en del sådanne!

Denne kvindelighed, som er Skaberens vilje, ligger altid i strid med den kvindelighed, som er kødets vilje.

Det ædle bekæmpes altid af det uædle. Men den ædle kvinde har ædelt for og står fast i, hvad ædelt er. Hun er et værn imod synd og tarvelighed; hun er et bolværk imod fornedrelse og forfladigelse; enhver sådan er en Guds gave til vort folk.

Hun er langt forud for samtiden, selv om hun beskyldes for at være en bagstræber. Det ædle er altid forud for det uædle, det sande er altid forud for forvrængelsen, det evige er milevidt forud for tiden.

Den virkelige kvinde er tryk. Hun er i

overensstemmelse med den sande kvindelighed efter Skaberens tanke og derfor i overensstemmelse med sig selv.

Hun gør ikke meget for at bevare sin ungdom, thi renheden, ædelheden og sandheden ældes ikke med årene, men lyser med stadig mere styrke. Årenes vægt og sjælens renhed giver hende den ubevistede værdighed, som er den ædle alderdoms kendingsmærke.

Jeg har den lykke at kende mange gamle kvinder, hvis liv har bestået i slid og slæb. De har ikke kunnet skåne deres hænder for groft arbejde; de har ikke kunnet pleje deres udseende, og de har aldrig haft mange penge imellem hænderne. Men det lyser om dem. Hos dem oplever man den uforgængelige prydelse, som en sagtmodig og stille ånd er.

Den ædle skønhed udgår fra det skjulte menneske, altså fra hjertet. Er hjertet rent og fyldt af Guds væsen, er der også den ædle skønhed over hele personen, som selv Gud lægger mærke til.

Skønheden kommer altså indefra. Men det kan godt være, at kun de, der ejer Guds frygten, også ejer sansen for denne ædelhed og skønhed. De, der har ladet Guds frygten fare, har ingen naturlig berøringsflade med det ædle, det skønne, det ophøjede, det varige.

Stærke mænd

Det er en del af menighedens kald at give det ædle, ej det uædle vækst. I vor tid burde denne side af vort kald nok understreges noget mere.

Dertil behøves stærke mænd, d.v.s. mænd, der ikke er stærke i sig selv, men så stærke i Herren, at de kan give det ædle, ej det uædle vækst.

Det må de naturligvis først gøre i deres eget liv. Det er en opgave, ingen af os bør tage for let. Kræver vi ikke ædelhed af os selv, hvordan skulle vi så kunne forvente den hos dem, der omgiver os?

For Guds åsyn er kun højhed og hæder (Salme 96,6). Vandrer vi for hans åsyn, er der ikke plads til det uædle og platte – slet ikke i vort eget liv.

Mænd, der har deres styrke i Herren, kan på den rette måde sige ja og nej. De siger ja til det ædle og nej til det uædle, og deres ja og nej er ikke blot med munden, men også i handling og holdning. De markerer tydeligt, at der er en afgørende forskel imellem det ædle og det uædle. Det er ikke en relativ forskel, men en absolut.

Vi behøver sådanne mænd i det offentlige liv. Vi behøver dem mere end nogensinde før i menighedslivet. Skal det ædle og ophøjede ikke forsvinde fuldstændigt,

må Gud oprejse mænd, hvis styrke er så forankret i Herren, at de kun giver det ædle, aldrig det uædle vækst.

De fleste mænd føler ligesom jeg, at vi magter det ikke. Vi er kommet til kort. De, som har nået min alder, må konstatere tilbagegang på alle tilværelsens områder, ikke blot i samfundslivet, men også, hvad værre er, i menighedslivet. Det uædle har fået fremgang på bekostning af det ædle.

Derfor er det svære tider.

Den Herre, vi tilhører, har imidlertid aldrig givet det uædle nogen indrømmelse, end ikke da han udholdt korsets skændsel for vor skyld. Han ville frelse os fra synden og forløse os fra det uædle. Han ville iklæde os retfærdighedens og hellighedens klædebon. Han ville vinde skikkelse i os og gøre os til mænd efter hans billede.

Han ændrer aldrig sit mønster for menneskelivet og nedskriver aldrig sin fordring på hellighed. Om end afgrundens brønd åbnes og måske allerede er åbnet, forbliver han den samme.

Når han lægger beslag på en mand, er det for at gøre ham til pris for sin nådes herlighed. Han tillader ikke, at vi giver det uædle den mindste plads. Gud vil hellighed til dages ende. Et kompromis imellem det ædle og det uædle får ikke Herrens godkendelse.

Men kan enhver farisæer ikke sige et uforbeholdent ja til alt dette?

Muligvis, men hans ja er alligevel aldrig et ja, thi han skiller ikke det uædle ud af sin egen ånd. Bjælken forbliver i hans eget øje, når han vil tage splinten ud af øjet på sin næste. Han mener at kende det ædle, men kender det ikke efter dets inderste væsen, som er kærligheden til Gud og kærligheden til mennesket. Han kan dømme andre, men går ikke selv ind under Guds dom.

Når vi taler om kærligheden, kommer vi hurtigt i vanskeligheder, thi enhver, der vil give det ædle, ej det uædle vækst, bliver beskyldt for at være ukærlig imod dem, der godkender det uædle.

Men beskyldningen behøver ikke at være sand. Den, der elsker Gud og elsker sin næste, godkender ikke det uædle, thi det er aldrig til gavn for nogen. Det skader vor næste, som godkender det, og det skader vidnesbyrdet om Gud.

Vi trænger til at lære at øve menighedstugt i den rette Ånd! Begrebet *tugt* er stort set forsvundet fra samfundslivet. Forældre tugter ikke mere deres børn, skolelærere tugter ikke eleverne, samfundet tugter ikke forbryderne – ikke underligt, at det uædle har fået så gode vækstbetingelser.

Hvis menigheden heller ikke tugter, hvad tugtes bør, forsvinder den sidste modstand imod det uædle. Da tarveliggøres livet mere og mere, men man værner sig til det og har en forklaring på det.

Endens tid

Vi ejer en stille overbevisning om, at vor Herre Jesus kommer snart og åbenbarer sig i kraft og megen herlighed.

Da skal vi fremstilles for hans domstol, som vi er, og da prøves vort arbejde, om det er gjort med ædle metaller, eller om vi har bygget med hø og strå.

Det bliver sværere og sværere at skelne det ædle fra det uædle, for i endens tid tager man det ikke nøje med denne forskel, og satan er virksom for at nedbryde den helt.

Vi får sandelig brug for at have en definition på, hvad der er ædelt, og hvad der ikke er det, en definition, som vi kan holde fast ved under alle forhold.

Gives der en sådan definition?

Det ædle er ikke en smags sag, som man gerne vil gøre det til. Det er derfor ikke beroende af menneskets personlige smag og æstetiske sans.

Det ædle er altid ædelt, uanset menneskenes smag, opfattelser og dom.

Det ædle er derfor kun det, Gud anser for ædelt, og herom har han givet os mange oplysninger i sit ord. Det ædle er i overensstemmelse med hans væsen og hans vilje såvel som hans veje.

Det ædle er hos *kvinden* at være i overensstemmelse med Guds tanker og anvisninger angående den sande kvindelighed. Herom giver hans liflige ord mange henvisninger og mange advarsler.

Det ædle hos *manden* er at være en mand efter Guds hjerte. Herom lader Ordet heller ingen mand i nogen tvivl.

Det ædle i *forholdet mellem generationerne* er også klart beskrevet både i Det gamle og Det nye Testamente.

Det ædle i *menighedslivet* kommer til udtryk, når det ikke er gamle Adams tanker og meninger, der kommer frem, men Herrens.

Men vi må ud til Herren uden for lejren og bære hans forsmædelse for at kunne fastholde det ædle i en ædel Ånd lige til det sidste. Thi jo uædlere samfund, familie- og menighedslivet bliver, des mere nåde og kraft behøver vi for fortsat at give det ædle, ej det uædle vækst – og jo mere vi gør det, des større bliver forsmædelsen, vi da må bære!

Men det behøver ikke at besmitte os og drage os ned i det uædle – blot vi lader hans Ånd råde i vort hjerte!